
ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Припремила: проф. др Милена Симовић

ПРАВО НА ЖИВОТ

Провођење истраге

Не постоји кршење члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер у радњама Кантоналног тужилаштва није нашао пропуст приликом предузимања истражних радњи на расвјетљавању околности трагичног догађаја у којем је апелантов син смртно страдао, при чему апелант, осим својих тврдњи, ничим није доказао да су постојали било какви процедурални пропусти надлежних органа о чему је апелант имао довољно информација, ради заштите његових права.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је Кантонално тужилаштво провело предметни поступак у циљу утврђивања чињеница и околности везаних за догађај од 8. фебруара 2015. године, у којем је смртно страдао Т.Ц., односно утврђивања да ли има чињеница из којих произилази основи сумње да је поводом конкретног догађаја, почињено неко кривично дјело прописано Кривичним законом Федерације БиХ. Истовремено, Кантонално тужилаштво је било дужно утврдити да ли има и елемената нечије кривичне одговорности, а у случају да утврди да има елемената неког кривичног дјела. Како вршењу провјера није претходио основ сумње да је почињено неко конкретно кривично дјело, него је задатак било прибављање доказа који би упутили да ли уопште има елемената неког кривичног дјела, нити је пријављена конкретна особа, то је Кантонално тужилаштво одлучило да се истрага неће проводити јер је утврдило да постоје друге околности због којих се истрага неће проводити.

Наиме, Кантонално тужилаштво је утврдило да је критичне прилике преминули Т.Ц. управљајући предметним возилом сам скривио предмет-

ну саобраћајну несрећу у којој је напосљетку и изгубио живот, те с обзиром на то да је, наступањем смрти преминулог Т.Ц., искључена могућност кривичног гоњења починиоца предметног кривичног дјела против сигурности јавног саобраћаја. Уставни суд указује да члан 231 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) прописује да ће тужилац донијети наредбу да се истрага неће проводити, између осталог, ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење.

Уставни суд подсјећа на став Европског суда за људска права да се овдје ради о „обавези не резултата него средстава“ (види *Paul u Audrey Edwards против Уједињеног Краљевства*, бр. 46477/99, ст. 71, ЕCHR 2002-II). Чак и када постоје препреке и тешкоће које онемогућавају напредак у истрази у одређеној ситуацији, брз одговор власти врло је важан за одржавање повјерења јавности и поштовање владавине права, као и за спречавање било каквог дојма о постојању дослуха или толеранције према незаконитим радњама (види *Paul u Audrey Edwards*, ст. 72). Обавеза државе на основу члана 2 Конвенције неће бити задовољена уколико заштита домаћих судова постоји само у теорији: прије свега, она мора учинковито функционисати у пракси, а за то је неопходно да предмет буде брзо испитан, без непотребних одлагања (види *Calvelli u Ciglio*, ст. 53 и *Lazzarini i Ghiacci protiv Italije* (dec.), br. 53749/00, 7. новембра 2002. године).

У складу са наведеним, Уставни суд сматра, уважавајући стање које је код апеланта изазвала смрт њему блиског лица које је морало оставити дубоке трагове на психо-физичко стање, те код њега изазвати велику патњу, да нису прекршени члан II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члан 2 Европске конвенције будући да Уставни суд у предузетим радњама не може пронаћи доказе да је постојао пропуст надлежног тужиоца и Кантоналног тужилаштва, који доводи у сумњу настојања да се прикупе сви релевантни докази, због чега се може рећи да је проведена истрага била потпуна и дјелотворна у смислу члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3270/19 од 5. маја 2021. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ ЛИЧНОСТИ

Притвор

Нема кршења права на слободу и сигурност личности из члана П/Зд) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ц), те става 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су одлуку о продужењу притвора донијели установљени надлежни судови на начин и у поступку прописаном законом, при чему су редовни судови на јасан и аргументован начин образложили постојање основане сумње да је апелант починио кривично дјело за које је осумњичен, као и постојање посебних притворских разлога, те када се апелант на одржаном рочишту поводом приједлога за продужење притвора изјаснио о поднесеном приједлогу, па стога није било потребе да се поновно изјашњава поводом истог приједлога.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да је Европски суд за људска права у низу својих пресуда указао на значај члана 5 став 3 Европске конвенције. Нарочито је нагласио да главна сврха овог става у вези са чланом 5.1.ц Европске конвенције јесте да појединцима лишеним слободе пружи специјалне гаранције: поступак судске природе чија је сврха да осигура да нико неће бити произвољно лишен слободе (види, Европски суд, *Schiesser против Швајцарске*, пресуда од 4. децембра 1979. године, Серија А, број 34 и *Skoogstrom против Шведске*, пресуда од 15. јула 1983. године, Серија А, број 83), као и „да осигура да свако хапшење или притвор буду што је могуће краћи“ (види Извјештаје од 13. јула 1983. године, страница 13 и стр. 30-31). Осим наглашавања изузетног значаја члана 5 став 3 Европске конвенције, Европски суд је у више својих пресуда утврдио кршење наведеног члана када притворено лице није одмах, тј. у најкраћем могућем времену, изведено пред судију (види, нпр. *Европски суд, McGoff против Шведске*, пресуда од 26. октобра 1984, Серија А, број 83 и *Asenov и остали против Бугарске*, пресуда од 28. октобра 1998. године, Извјештаји 1998-VIII)

У конкретном случају Уставни суд запажа да из презентираних докумената произлази да је апелант након лишавања слободе изведен пред надлежног судију, након чега му је био одређен притвор у трајању од једног мјесеца. Даље, Уставни суд запажа да је у току трајања „иницијалног“ притвора Тужилаштво поднијело приједлог за продужење тог притвора за два мјесеца, те да је Кантонални суд ради одлучивања о том приједлогу 16.

јула 2020. године одржао рочиште. На том рочишту апелант и његов бранилац су изнијели аргументе којима су оспоравали основаност поднесеног приједлога за продужење притвора. Кантонални суд је донио рјешење којим је приједлог усвојен. Међутим, у даљњем току поступка Врховни суд је оспорено рјешење од 16. јула 2020. године укинуо и предмет вратио првостепеном суду на поновно одлучивање. Дакле, у поновном поступку Кантонални суд је на бази доказа презентираних на рочишту, поводом приједлога за продужење притвора и изјашњења свих странака у поступку, укључујући апеланта и његовог браниоца, које је одржано 16. јула 2020. године, требало да поновно размотри основаност поднесеног приједлога. При томе је Кантонални суд у рјешењу од 11. августа 2020. године навео да из стања у спису предмета произлази да након 16. јула 2020. године, када је одржано рочиште поводом приједлога, Тужилаштво није доставило допуну приједлога, нити нове доказе, нити је апелантова одбрана доставила нове приговоре и доказе на основу којих би оспоравала приједлог.

Због наведених разлога, тај суд, након што је Врховни суд укинуо рјешење од 16. јула 2020. године, није сматрао потребним да се поновно одржава рочиште поводом приједлога Тужилаштва. Стога, и према ставу Уставног суда, није било потребе за поновним одржавањем рочишта ради поновног одлучивања о приједлогу за продужење притвора, будући да су се о том приједлогу већ изјаснили апелант и његов бранилац, а које изјашњење је оцијењено приликом доношења побијаног рјешења.

Дакле, како је из чињеница предмета неспорно да је Кантонални суд поводом приједлога Тужилаштва, који је у коначници усвојен оспореним рјешењем тог суда од 11. августа 2020. године, којим му је продужен притвор, одржао рочиште на којем су се апелант и његов бранилац изјаснили о приједлогу за продужење притвора, а од одржаног рочишта до доношења рјешења у спис предмета нису уложени било какви приједлози или докази Тужилаштва или апеланта који нису били у спису предмета 16. јула 2020. године, када је одржано рочиште, Уставни суд сматра да су истакнути апелантови наводи неосновани.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3814/20 од 22. децембра 2020. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Права бораца

Одредба члана 128 став (4) Закона о правима бораца није компатибилна са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода зато што се законодавац, користећи се дискреционим овлашћењем с циљем заштите јавног интереса законским прописивањем да искази странке и свједока „нису довољни докази“ за утврђивање одлучних чињеница, умијешао у судску надлежност и аутономију судске и управне власти да у законом прописаном поступку самостално, на основу слободне оцјене доказа, утврђују чињенично стање и одлучују на основу закона. Такво ограничење суштински није у складу с правом на правичну расправу пред независним и непристрасним судом.

Из образложења:

Сходно подјели власти, ентитети у Босни и Херцеговини имају уставно овлашћење да уређују и обезбјеђују борачку и инвалидску заштиту као област од општедруштвеног интереса, што Закону о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 134/11, 9/12, 40/12 и 18/15) даје јавноправни карактер. Чињеница да се средства за остваривање и коришћење права прописаних овим законом издвајају из ентитетског буџета те, с обзиром на карактер права која се Законом о правима бораца признају, а која „нису малог значаја“, како то Народна скупштина Републике Српске истиче у одговору на захтјев, даје дискреционо овлашћење законодавцу да уреди ову области тако да заштити јавни интерес. Међутим, Уставни суд сматра да дискреционо овлашћење законодавца не смије задирати у саму суштину права на правично суђење директним уплитањем у судску надлежност. Заправо, такво дискреционо овлашћење не даје законодавцу надлежност да законом *explicite* прописује који докази „нису довољни“. Тиме би се нарушио систем подјеле власти на законодавну, извршну, те судску и управну.

Надаље, тиме би се ограничио приступ појединца суду. То је „неодвојиви аспект заштите садржане у члану 6, која се односи на принципе владавине права и забрану произвољне примјене овлашћења, који су у основи Конвенције“ (види *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975, серија А, број 18, стр. 13–18, ст. 28–36). Према судској пра-

кси Европског суда за људска права, приступ суду, међутим, „није апсолутан, већ може подлијегати ограничењима која су имплицитно дозвољена јер право на приступ суду, по својој природи, захтијева регулисање државе“ (види *Fogarty против Уједињеног Краљевства*, број 37112/97, 21. новембар 2001, став 33). Суд сматра да „ограничење неће бити у складу са чланом 6 став 1 ако не слиједи легитимни циљ и ако не постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који се жели постићи“ (види *Waite и Kennedy против Њемачке [BB]*, бр. 26083/94, ECHR 1999-I, став 59).

Према судској пракси Европског суда за људска права, приступ суду мора бити не само теоретски и илузоран него и практичан и дјелотворан. Према томе, судови морају бити у могућности да оцијене предмет који је пред њима у свим аспектима. То укључује овлашћење да у свим аспектима, у погледу чињеничних и правних питања, укину оспорену одлуку (види *Veeber против Естоније*, број 1, 7. новембар 2020, број 37571/97, став 70).

У систему слободне оцјене доказа само суд (орган који по закону одлучује о неком правном питању) има законско овлашћење да у поступку испита ваљаност доказа да ли је „довољан“ или не. Стога, у таквим околностима Уставни суд не може прихватити наводе Народне скупштине Републике Српске да је законско ограничење успостављено у сврху заштите правне сигурности. Искључивање потенцијално релевантних доказа *a priori* не може придонијети стварању правне сигурности, оно ограничава судско разјашњавање чињеница. Позивање Народне скупштине Републике Српске на рјешење Уставног суда Републике Српске којим није прихваћена иницијатива за покретање поступка за оцјену уставности идентичних одредби Закона о правима бораца је ирелевантно за одлучење у конкретном случају. Уставни суд сматра да ни остали приговори Народне скупштине Републике Српске, које је Уставни суд имао у виду приликом одлучења, нису могли да утичу на другачију одлуку Уставног суда.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број У-6/20 од 26. марта 2021. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Дискриминација и мобинг као посебног облика дискриминације

Нема повреде права на правично суђење из члана II(3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је Врховни суд за своје одлучење дао јасне и аргументоване разлоге примјеном одредбе члана 2 став 1 и члана 4 став 3 Закона о забрани дискриминације, члана 5 Закона о раду, а у вези с одредбама Посебног колективног уговора за запослене у области образовања и културе Републике Српске (члан 52б и е) и када је ревизију тужене усвојио, обје нижестепене пресуде преиначио тако што је апеланткињин тужбени захтјев у цијелости одбио као неоснован и дао разлоге да апеланткиња није учинила вјероватним да је дошло до дискриминације и мобинга као посебног облика дискриминације. Уставни суд такво образложење не сматра произвољним.

Из образложења:

Имајући у виду дата образложења Врховног суда, Уставни суд, супротно апеланткињиним наводима, не може извести закључак да су оправдани апеланткињини наводи у погледу погрешне примјене правила о терету доказивања у поступцима у којима се утврђује постојање дискриминације. У вези с тим, Уставни суд такође подсјећа да се стандард у погледу доказивања једнаког поступања огледа у приступу према којем лице, које се позива на дискриминацију, мора учинити вјероватним да је дошло до дискриминације, те учинити вјероватним да би због неједнаког поступања могло доћи до дискриминације, при чему терет доказивања чињенице да до неједнаког поступања није дошло због дискриминације лежи на страни туженог. Наведено кореспондира одредби члана 15 став 1 Закона о забрани дискриминације („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 59/09 и 66/16).

Имајући у виду наведено, Уставни суд, супротно апеланткињиним наводима, запажа да се Врховни суд није руководио искључиво дијелом тужбеног захтјева који се односи на мобинг, већ је супротно томе експлицитно образложио да апеланткиња није доказала „да је њен захтјев основан ни из основа дискриминације јер није доказала да је до стављања у неједнак положај дошло због једне од забрањених основа, нити се у наводима тужбе позива на то да је поступање тужене засновано на једном од забрањених основа (члан 2 став 1 Закона о забрани дискриминације и члан 5 За-

кона о раду)“, што је кључни елемент за постојање дискриминације. У том контексту Уставни суд запажа да је, и поред тога, тужена проведеним доказима заправо доказала да у датим околностима, с обзиром на неспорну чињеницу смањивања броја ученика, није прекршила принцип једнаког поступања. Надаље, у вези с дијелом тужбеног захтјева који се односи на мобинг, Уставни суд запажа да је Врховни суд посебно образложио да апеланткиња није учинила вјероватним да је била изложена мобингу у смислу члана 4 став 3 Закона о забрани дискриминације, тј. да је поступање тужене било усмјерено на њено психичко злостављање, а намјера професионална деградација њеног статуса.

Према томе, Уставни суд не налази произвољност у поступању Врховног суда када је примјеном наведених одредби Закона о забрани дискриминације и Закона о раду – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 55/07), а у вези с одредбама Посебног колективног уговора за запослене у области образовања и културе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 17/08, 26/09, 26/10 и 76/11) закључио да у датим околностима апеланткиња није доказала вјероватноћу дискриминације од стране тужене, као ни вјероватноћу да поступање тужене има елементе мобинга. Из наведеног даље произлази да је Врховни суд заправо размотрио све апеланткињине наводе које она понавља у апелацији и дао разлоге зашто они не могу довести до другачијег одлучења у конкретној правној ствари. У таквим околностима, имајући у виду чињенична утврђења редовних судова, садржај релевантне одредбе члана 2 став 1 и члана 4 став 3 Закона о забрани дискриминације, те члана 5 Закона о раду, доводећи их у везу са чланом 52 б и е Посебног колективног уговора за запослене у области образовања и културе Републике Српске, Уставни суд дато образложење Врховног суда не сматра произвољним, нити у чињеницама предмета налази било какве разлоге који би, у смислу наведених ставова Европског суда за људска права и Уставног суда, могли бити основ да Уставни суд својим тумачењем замијени дато тумачење Врховног суда.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-2104/19 од 21. јануара 2021. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Исељење из стана

Нема кршење права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је Кантонални суд, позивањем на одредбу члана 269 став 1 Закона о парничном поступку, преиначио рјешење Општинског суда којим је била одређена мјера осигурања забране исељења апеланткице из предметног стана на начин да је ту мјеру одбио јер апеланткица није учинила вјероватним своје право или потраживање и када се таквом одлуком не рјешава суштина тужбеног захтјева којим се тражило апеланткино исељење из предметног стана, у којем случају би Уставни суд могао разматрати питања у вези с постојањем евентуалних апеланткиних права везаних за предметни стан.

Из образложења:

У вези с апеланткиним наводима Уставни суд запажа да је Општински суд својим рјешењем од 7. јануара 2020. године одредио мјеру осигурања на начин да се забрањује исељење апеланткице из предметног стана до доношења коначне одлуке о апеланткиној тужби против туженог или док суд не донесе другу одлуку. Након тога, рјешавајући по жалби туженог, Кантонални суд је рјешењем, које је оспорено предметном апелацијом, преиначио наведено рјешење и одбио предложену мјеру осигурања уз образложење да апеланткица није, сходно одредби члана 269 став 1 Закона о парничном поступку („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15), учинила вјероватним своје потраживање или право, ни да би без доношења мјере осигурања противник осигурања - тужени могао спријечити или знатно отежати остваривање права, а с обзиром на то да апеланткица бесправно станује у предметном стану, да је тај стан додијељен њеном преднику на привремено кориштење на период од годину дана још 14. априла 1995. године, те да је поступак исељења апеланткице у складу са законом с обзиром на то да је предметни стан одлуком надлежног органа враћен у посјед и власништво туженом.

Доводећи наведене чињенице предмета у контекст с цитираним одредбама Закона о парничном поступку, Уставни суд указује да је неспорно да је, како је то и образложио Кантонални суд, правоснажном судском одлуком предметни стан враћен у посјед туженом и да се поступак исељења по тој

пресуди води у складу са законом. Уставни суд сматра да сама чињеница да апелантица води други поступак по својој тужби против туженог ради утврђивања стјецања станарског права на предметном стану, а који још увијек није правоснажно окончан, не представља доказ у смислу одредби члана 269 став 1 Закона о парничном поступку, који би учинио вјероватним апелантицино право или основаним њено потраживање. Уставни суд запажа да је исход наведеног поступка још увијек неизвјестан, при чему из чињеница предмета произлази и да је првостепеном пресудом апелантицин, односно тужбени захтјев њеног предника, одбијен као неоснован. Због наведеног, Уставни суд сматра да нема ништа што би указивало да је Кантонални суд произвољно примијенио право када је преиначио првостепено рјешење и одбио апелантицин приједлог за доношење мјере осигурања. У вези с тим, Уставни суд наглашава и да се суштина оспорене одлуке своди на одређивање мјере осигурања, те да од мјере осигурања не зависи исход поступка, нити је таква мјера трајног, већ привременог карактера.

Дакле, апелантица конкретном апелацијом није оспорила мериторну одлуку у вези с тужбеним захтјевом којим се, између осталог, тражило и њено иселење из предметног стана, већ одлуку о одређивању мјере осигурања. Из наведеног разлога Уставни суд се и не може упуштати у анализирање било којег апелантициног права у вези с предметним станом, па ни права на дом, како је то беспотребно учинио Општински суд у свом рјешењу, које је Кантонални суд оспореним рјешењем преиначио. Ово стога јер се мјером осигурања, како је већ речено, предмет не рјешава мериторно, већ се ради о процесној мјери која се одређује у складу с цитираним одредбама Закона о парничном поступку, а у ситуацији када је извјесно да би странкама у току трајања поступка без одређивања такве мјере могла настати неотклоњива штета, а што у конкретном предмету апелантица није доказала. Узимајући у обзир наведено и чињенице конкретног предмета, Уставни суд апелантицине наводе сматра неоснованим.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП- 4640/20 од 3. фебруара 2021. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Права на доношење одлуке у разумном року

Постоји повреда права другоапелантица на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року као једног од аспеката права на правично суђење из члана II(3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је поступак трајао 15 година и осам мјесеци, за што највећу одговорност сноси Основни суд којем је требало око 11 година да донесе првостепену одлуку, који за то није дао никакве разлоге.

Из образложења:

Уставни суд ће у односу на доношење одлуке у разумном року разматрати период од 5. јануара 2004. као дана подношења тужбе, па до 10. априла 2019. године када је Врховни суд донио пресуду, одлучујући о посљедњем дјелотворном правном лијеку који су другоапелантице користиле. Дакле, релевантни период које ће Уставни суд узети у разматрање је 15 година и око три мјесеца.

У конкретном случају ради се о парничном поступку у којем је првоапелантицин правни предник тужилац поднио тужбу против другоапелантица ради утврђења. С обзиром на чињенична и правна питања која је у конкретном случају требало ријешити, број странака у поступку, чињеницу да је извршено више вјештачења, да су другоапелантице у току поступка поднијеле противтужбу против тужиоца, Уставни суд сматра да се у конкретном случају радило о сложеном предмету. Затим, како се тужбени захтјев односи на утврђење ништавости закљученог уговора о купопродаји, те да је правно неваљана укњижба права својине у корист предника другоапелантица, Уставни суд закључује да је поступак значајан за другоапелантице.

Анализирајући понашање другоапелантица и редовних судова, Уставни суд не уочава да из достављене документације слиједи да су другоапелантице допринијеле дужини трајања поступка. Оцјењујући поступање редовних судова, Уставни суд запажа да је Основни суд прву пресуду у предметном поступку донио након 11 година и осам мјесеци након подношења тужбе, да је Окружни суд након пет мјесеци пресудом жалбу тужиоца одбио, док је Врховни суд након пет мјесеци донио рјешењем којим је усвојио тужиочеву ревизију, другостепену пресуду укинуо и предмет вратио том суду на поновно суђење. Након тога, Окружни суд је након два мјесеца донио рјешење којим је уважио тужиочеву жалбу, укинуо првостепену пресуду и

предмет предмет вратио том суду на поновно суђење. Поновни поступак пред Основним судом је трајао око једну годину, поступак пред Окружним судом, такође, око једне године, док је поступак пред Врховним судом по ревизији другоапелантица трајао око шест мјесеци (све рачунајући од доношења претходне одлуке). Сумирајући све наведено, тј. оцјењујући трајање поступка у цјелини, Уставни суд закључује да претежну одговорност за дужину поступка у конкретном случају сноси Основни суд пред којим је први поступак по тужби трајао 11 година и осам мјесеци. При томе, Уставни суд запажа да Основни суд у одговору на апелацију није понудио било какво образложење којим би евентуално оправдао дужину трајања поступка пред тим судом.

Уставни суд подсјећа да, према члану 74 Правила став (1) Уставног суда, у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може одредити накнаду на име нематеријалне штете. Према члану 74. став (2) Правила Уставног суда, ако Уставни суд одреди да је потребно додијелити новчану накнаду, одредиће је на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда.

С обзиром на одлуку у овом предмету, а имајући у виду пресуде Европског суда за људска права против Босне и Херцеговине (нпр. види Европски суд, *Дорић против БиХ*, апликација број 68811/13 од 7. новембра 2017. године; *Шкрбић и Вујичић против БиХ*, апликације бр. 37444/17 и 75271/17 од 6. јуна 2019. године и *Хаџајлић и остали против БиХ*, апликација број 10770/18 од 16. јуна 2020. године), досадашњу праксу Уставног суда (види одлуке о допустивости и меритуму број АП-1793/18 од 19. фебруара 2020. године и број АП-1888/18 од 11. марта 2020. године, доступне на www.ustavnisud.ba), економске услове у Босни и Херцеговини (подаци доступни на www.bhas.ba) и околности конкретног случаја, према члану 74 Правила, односно члану 41 Европске конвенције, Уставни суд сматра да у конкретном случају на име накнаде нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року другоапелантицама као солидарним супарничарима треба исплатити укупан износ од 1.000,00 КМ.

Ову накнаду је дужна платити Влада Републике Српске у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека тог рока плати апелантицама законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-2624/19 од 17. фебруара 2021. године)

ПРАВО НА ПРИВАТАН И ПОРОДИЧАН ЖИВОТ, ДОМ И ПРЕПИСКУ

Мјере забране

Нема повреде права на приватан и породичан живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је суд донио рјешење којим одбија апелантов захтјев за укидање мјера забране позивајући се на релевантне одредбе закона, те на чињенично стање које произлази из доказне грађе предмета, те је, дакле, одлука законита, оправдана и пропорционална.

Из образложења:

У конкретном случају, Уставни суд указује да је наведена мјера забране апеланту изречена по одредбама Закона о кривичном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 и 74/20), у складу са чланом 140б, јер је суд одлучивао по апелантовом захтјеву. Уставни суд примјећује да постоји законска обавеза суда да сваких два мјесеца преиспита изречене мјере забране, међутим, у конкретном предмету (без обзира на ранији пропуст суда који је истакнут у апелацији) апелант оспорава конкретна рјешења која су донијета по његовом захтјеву за укидање мјера забране. Даље, Уставни суд примјећује да су све изречене мјере апеланту предвиђене и прописане у складу с одредбама Закона о кривичном поступку Федерације БиХ, што апелант и не доводи у питање. Дакле, мјере забране и њихово изрицање је прописано одредбама Закона о кривичном поступку Федерације БиХ и оне су „алтернатива“ мјери притвора, те се, дакле, изричу умјесто притвора и имају исти циљ као и притвор, али мање погађају осумњиченог, односно оптуженог. Њихово изрицање од суда захтијева одређене услове, који су такође јасно прописани одредбама овог закона, и то с материјалног и процедуралног аспекта домаћег закона. Појам „материјални аспект“ подразумијева постојање или непостојање услова за изрицање мјера забране. С друге стране, под појмом „процесни аспект“ сматра се да ли је мијешање извршено у складу с правилима релевантног процесног закона (Закона о кривичном поступку Федерације БиХ).

У погледу апелантових навода, Уставни суд примјећује да се ради о материјалном аспекту јер апелант наводи да су образложења рјешења штура, те проблематизира како је Општински суд утврдио аутентичност Facebook

профила и друго. Супротно апелантовим наводима, Уставни суд примјећује да је Општински суд за своје образложење дао јасне и конкретне наводе. Наиме, одлука суда се базира на Facebook фотографији, при чему Општински суд (одлучујући по жалби) наводи, а то произлази из навода апелације - да то јесте апелантова фотографија која је настала прије 10 година. Апелант, како је суд навео, није доставио нити један доказ којим би оспорио или довео у сумњу чињеницу да објављивање није извршено са апелантовог Facebook профила. Наведена описана фотографија и натпис су, према оцјени суда, изазвали страх код одређених свједока, при чему се Општински суд позвао и на *e-mail* послат тужиоцу (од свједока) из којег произлази да апелант већ неколико дана шири панику међу свједоцима јер јавно тврди да се враћа на посао и да ће се осветити свима који му нису одани. Такође, Општински суд се очитовао и на наводе из апелантовог захтјева (да рјешење о суспензији нема клаузулу правоснажности), те је навео да је рјешење донио на основу стања које произлази из чињеничне грађе предмета.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-206/21 од 7. априла 2021. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ ИЗРАЖАВАЊА

Заштита од клевете

Нема кршења слободe изражавања апеланата из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у ситуацији када су редовни судови закључили да је спорно изражавање клеветничко јер апеланти спорно изражавање ничим нису поткријепили, при чему су редовни судови својим одлукама успоставили правичну равнотежу између права апеланата из члана 10 Конвенције и тужиоцевог права на заштиту угледа из члана 8 Конвенције.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да се у предметима везаним за клевету различите врсте изјава морају оцјењивати на различите начине, односно важно је размотрити не само конкретне изјаве већ и садржај и суштину наводно клеветничких чланака у цијелости, јер би оне могле да укажу на недвосмислену поруку. Дакле, у предметима који покрећу питање клевете спор-

на изражавања и изјаве морају се сагледавати у контексту различитих аспеката (види Европски суд, *Бодрожић против Србије*, пресуда од 23. јуна 2009. године, ст. 51 и 52, апликација број 32550/05), тако да се спорно изражавање мора довести у контекст са свим релевантним околностима тог случаја, а таква обавеза суда проистиче и из члана 7 став (2) Закона о заштити од клевете Федерације БиХ („Службене новине ФБиХ” бр. 59/02, 19/03 и 73/05).

Уставни суд запажа да је Општински суд утврдио да су апеланти изнијели неистините тврдње, које ничим нису поткријепили, односно да нису доказали незаконите и у суштини криминалне радње тужиоца, те да је стога, према оцјени тог суда, изражавање апеланата било клеветничко у смислу Закона о заштити од клевете јер се не ради о вриједносном суду или мишљењу. Такав став је у цијелости подржао Кантонални суд, при чему се тај суд бавио и приговорима које апелант у апелацији понавља. Имајући у виду образложења редовних судова, Уставни суд сматра да је Општински суд приликом доношења оспорене пресуде извршио анализу спорног изражавања и закључио да је изражавање апеланата било клеветничко. У вези с тим, Уставни суд указује да су редовни судови закључили да клевету представља изражавање у којем се наводи да је тужилац, путем фирме на чијем је челу, преузео радничке дионице, а потом, на основу тога, подигао кредит који отплаћују радници, те да је тужилац као власник „Рам инвеста“ тражио да првотужени „притисне начелника Тузле Ј.И., како би он извршио притисак на ЈП ‘Централно гријање’ у вези са дугом Хотела ‘Тузла’ у износу од 800.000,00 КМ“.

Уставни суд сматра да у вези с наведеним нема ништа што би указивало да су редовни судови извели произвољан закључак да се у конкретном случају ради о провјерљивим чињеницама, односно тврдњама јер је неспорно да се наведене тврдње могу провјерити и доказати њихова истинитост или неистинитост, односно да наведене тврдње не представљају вриједносни суд. Уставни суд, осим тога, указује да су редовни судови закључили и да другоапелант као новинар није поступао *bona fide*, а Уставни суд сматра да ни у овом закључку редовних судова нема произвољности. Наиме, из чињеница предмета произлази да другоапелант као новинар „није предузео адекватне напоре да утврди јесу ли сви наводи које објављује истинити, а такође се није потрудио да саслуша верзију супротне стране“. У вези с тим, Уставни суд поново указује на стандарде и критеријуме члана 10 Европске конвенције према којима новинари као јавне личности које се баве информисањем утичу на допринос информације (саопштења, чланка) дебати од општег интереса, што, према пракси Европског суда за људ-

ска првава, укључује и питања као што су политика, криминал, спорт или умјетност, с тим да дефиниција „теме“ од општег интереса зависи од околности сваког конкретног случаја (види нпр. Европски суд, *Von Hannover против Њемачке* (број 2) (ГЦ), број 40660/08 и 60641/08, ст. 109–113, ЕCHR 2012). Уставни суд запажа да се, како су то истакли и редовни судови, и наведене тврдње могу посматрати као теме од јавног општег интереса и да при доношењу тих тврдњи, како то и произлази из чињеница предмета, другоапелант као новинар није предузео адекватне напоре да их провјери, а тек онда и објави.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3217/19 од 3. марта 2021. године)

ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК У ВЕЗИ С ПРАВОМ НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Прекршено је апелантово право на дјелотворан правни лијек из члана 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на приступ суду из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 ове конвенције када је Врховни суд одбацио апелантов захтјев за ванредно преиспитивање аналогном примјеном Закона о парничном поступку којим се ограничава право странке да изјави ревизију будући да такво ограничење није прописано у Закону о управним споровима, који садржи одредбе о томе ко и како може изјавити захтјев за ванредно преиспитивање, па је примјена члана 55 Закона о управним споровима произвољна.

Из образложења:

Уставни суд уочава да је предметни поступак окончан оспореним рјешењем Врховног суда којим је одбачен апелантов захтјев за ванредно преиспитивање (који је апелант лично поднио против рјешења Кантоналног суда) као изјављен од неовлаштене особе. У вези с тим, Уставни суд уочава да је Врховни суд као разлоге за одбацивање захтјева за ванредно преиспитивање навео да Закон о управним споровима („Службене новине Федерације БиХ“ број 9/05) не садржи одредбе којима се прописују услови под којима странке саме могу предузимати радње у управним споровима, те да се у овој правној ствари, у смислу члана 55 Закона о управним споровима, сходно примјењују одговарајуће одредбе Закона о парничном поступку („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15), од-

носно да странка може поднијети ревизију само посредством пуномоћника који је адвокат или изузетно сама уколико посједује положен правосудни испит, те да је, *a priori*, одбацио апелантов захтјев. Дакле, у оквиру предметног поступка се појавило питање ефективности правног лијека прописаног законом - захтјева за ванредно преиспитивање у управном спору.

У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је о истом правном питању расправљао у више својих одлука (види Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. АП-429/19 од 28. октобра 2020. године; АП-284/19 од 15. јула 2020. године; АП-6522/18 од 20. маја 2020. године и АП-5055/18 од 15. јануара 2020. године, доступне на интернетској страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) у којима је идентичне апелационе наводе размотрио с аспекта повреде права из члана 13 Европске конвенције у вези с правом из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Доводећи у везу наведене ставове из цитиране Одлуке број АП-5055/18 од 15. јануара 2020. године с околностима конкретног предмета, Уставни суд сматра да су они у цијелости примјењиви и у конкретном случају. Слиједом наведеног, имајући у виду ставове изражене у Одлуци број АП-5055/18 у погледу наведеног питања, те све околности конкретног случаја, Уставни суд је установио да је одбацивањем апелантовог захтјева за ванредно преиспитивање аналогном примјеном Закона о парничном поступку којим се ограничава парнична способност странке да изјави ревизију, будући да такво ограничење није прописано у Закону о управним споровима који садржи одредбе о томе ко и како може изјавити захтјев за ванредно преиспитивање, Врховни суд иначе дјелотворан правни лијек учинио недјелотворним тако што је апеланту произвољно онемогућио приступ том правном лијеку

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4197/19 од 16. марта 2021. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Одузимање возила у кривичном поступку

Постоји повреда апелантовог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода из разлога што у овом случају није успостављен фер баланс између јавног интереса за превенцију кривичних дјела и апелантовог права на његову имовину јер, иако је неспорно да апелант не сноси било какву одговорност за извршење предметног кривичног дјела, нити је његово возило адаптирано да би се могло користити за извршење кривичних дијела, апеланту се одбија вратити његово возило правдајући то будућом неизвјесном могућношћу да би компаније, које као и апелант раде на изнајмљивању возила, могле злоупотребити дјелатност којом се баве и свјесно изнајмљивати возила ради извршења кривичних дијела. При томе, апелант је изложен додатном ризику упућивања на нову парницу, те излагањима новим трошковима поступка, посебно имајући у виду несигурност у погледу солвентности починиоца овог кривичног дјела, тј. његове платежне способности да апеланту надокнади вриједност одузетог возила.

Из образложења:

Према мишљењу Уставног суда, произлази да Суд БиХ успоставља генералну праксу одузимања возила у оваквим и сличним случајевима због, како је наведено, „негативних трендова изнајмљивања возила од *rent a car* кућа с циљем вршења најозбиљнијих кривичних дјела“. При томе, Суд БиХ занемарује властити закључак у вези с конкретним случајем да није доказано да апелант на било који начин сноси дио кривице за извршење предметног кривичног дјела, нити да је апелантово пословање допринијело извршењу кривичног дјела, те да предметно возило није специјално адаптирано за потребе транспорта оружја или војне опреме, те производа двојне употребе. На тај начин Суд БиХ је поступио супротно цитираној пракси Европског суда за људска права са којом се Уставни суд у потпуности слаже.

Према мишљењу Уставног суда, не може се успоставити генерални образац по којем се у оваквим и сличним случајевима неће враћати возило које је одузето од власника, при томе занемарујући околности конкретног случаја да апелант ни на који начин не сноси кривицу за извршење пред-

метног дјела, а нити је возило преправљено тако да би се убудуће могло користити у криминалне сврхе, све то уопштено правдајући неизвјесном могућношћу да би у будућности компаније које се баве изнајмљивањем возила могле починити злоупотребе и свјесно дозволити изнајмљивање возила у сврху почињења кривичних дијела. Могућност евентуалне злоупотребе компанија које се широм свијета баве изнајмљивањем возила се не може прејудуцирати, она се мора утврђивати у сваком конкретном случају, а посебно се због те, Уставни суд наглашава „могућности“, не може пребацивати сав терет на апеланта, за којег је неспорно да ни на који начин није допринио извршењу овог кривичног дјела, нити је возило у његовом власништву адаптирано тако да постоји могућност да би се у будућности могло користити за извршење кривичног дјела.

Стога, Уставни суд сматра да у овом случају није успостављен фер баланс између јавног интереса за превенцијом кривичних дијела и апелантовог права на његову имовину јер иако је неспорно да апелант не сноси било какву одговорност за извршење предметног кривичног дјела, нити је његово возило адаптирано да би се могло користити за извршење кривичних дијела, апеланту се одбија вратити његово возило правдајући то будућом неизвјесном могућношћу да би компаније које као и апелант раде на изнајмљивању возила могле злоупотребити дјелатност којом се баве и свјесно изнајмљивати возила ради извршења кривичних дијела. При томе, апелант је изложен додатном ризику упућивања на нову парницу, те излагањима новим трошковима поступка, посебно имајући у виду несигурност у погледу солвентности починиоца овог кривичног дјела, тј. његове платежне способности да апеланту надокнади вриједност одузетог возила. На овај начин је, према мишљењу Уставног суда, сав терет пребачен на апеланта, што није у складу са стандардом пропорционалности из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Посљедично томе, Уставни суд сматра да је потребно, с циљем заштите апелантових уставних права, укинути оспоравану одлуку, те предмет вратити Суду Босне и Херцеговине како би донио нову одлуку у складу с гаранцијама из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те ставовима из образложења ове одлуке.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-212/19 од 10. децембра 2020. године)

ПРАВО ДА СЕ НЕ БУДЕ СУЂЕН ИЛИ КАЖЊЕН ДВА ПУТА ПО ИСТОМ ПРЕДМЕТУ

Начело *ne bis in idem*

Нема кршења права из члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода када је Општински суд, а потом и Кантонални суд дао образложење да се не ради о истом дјелу, а наведено образложење се не чини произвољним, нити је апелант својим наводима то успио довести у питање.

Из образложења:

Уставни суд уочава да апелант сматра да је у предметном поступку дошло до повреде начела *ne bis in idem* јер је Општински суд у Широком Бријегу одбио да потврди оптужницу против њега за исто кривично дјело за које је у предметном поступку, од стране Општинског суда (у Мостару) проглашен кривим. Уставни суд мора одговорити на питање представља ли рјешење Општинског суда у Широком Бријегу којим је одбијено потврђивање оптужнице против апеланта, по свом карактеру, *res iudicata*, што је услов за примјенљивост члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију. С тим у вези, Уставни суд запажа да је исти приговор апелант истицао у току редовног поступка, те да су, како Општински суд тако и Кантонални суд овај приговор испитали и дали одговор зашто је неоснован. Наиме, из пресуда донесених у том поступку, Уставни суд запажа да су Општински суд, а потом и Кантонални суд размотрили овај апелантов приговор, те закључили да се рјешење (и друге одлуке) на које се апелант позива, нису односили на исти догађај поводом којег је вођен предметни поступак и у којем је апелант проглашен кривим, нити је наведеним рјешењем, мериторно одлучивано о основаности кривичне оптужбе против апеланта, па досљедно томе рјешење, као такво, не представља ваљану основу за примјену одредаба о забрани поновног суђења (начела *ne bis in idem*).

Уставни суд налази да је Општински суд у образложењу одлуке оспорене предметном апелацијом, дао детаљне, јасне и прецизне разлоге за своје одлучење, детаљно наведено у чињеничном дијелу ове одлуке, у којем Уставни суд не налази произвољност. Наиме, Уставни суд налази да је Општински суд подробио анализирао приговор апеланта у погледу повреде начела *ne bis in idem*, да је јасно и прецизно образложио да је поступак који се водио против апеланта у Општинском суду у Широком Бријегу окончан одлуком која је имала искључиво процесни карактер и није се

упуштала у одлучивање о меритуму главне ствари, те да се није ни односио на исти догађај због чега је тај суд закључио да у конкретном случају нису основани приговори одбране апеланта да се радило о пресуђеној ствари. Стога, Уставни суд закључује да у конкретном случају није повријеђено право апеланта из члана 4 став 1 Протокола број 7 уз Европску конвенцију у односу на оспорену одлуку и раније донијето рјешење којим је одбијено потврђивање оптужнице чији је садржај наведен у оспореној одлуци.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3831/19 од 21. априла 2021. године)